

WALTEREIT, Richard (2006): *Abtönung: Zur Pragmatik und historischen Semantik von Modalpartikeln und ihren funktionalen Äquivalenten in den romanischen Sprachen*, Tübingen: Niemeyer.

Diguem-ho ja d'entrada: el llibre de Richard Waltereit representa una gran obra, analítica i informativa, altament interessant i molt completa, sobre el fenomen pragmàtic que en alemany s'anomena *Abtönung*. El terme *Abtönung* és força vague, també en alemany, i, per això mateix, és difícil de definir i de traduir. Literalment (informació meva), el prefix alemany *ab-* (del grec *apo* i del llatí *ab*) pot suggerir tant una diferència o separació (en paraules com ara *ablehnen*, 'rebutjar') com una similitud (en paraules com ara *abstammen von*, 'provenir de'), i tant un reforçament (en paraules com ara *abbetteln*, 'demandar caritat amb insistència') com una atenuació –Waltereit escriu, per exemple, que hom associa sovint *Abtönung* amb els fenòmens de l'atenuació i la cortesia (pàg. 2)–; d'altra banda, *-tönung* fa referència al «to» de la conversa. Penso que una possibilitat de traducció al català del concepte de *Abtönung* la ofereixen termes relacionats amb el de *inferència*, de manera que podríem traduir *Abtönungspartikel* per *partícula inferencial* i *Abtönungsform* per *forma inferencial*, almenys en relació amb l'objecte d'anàlisi del llibre que comento en aquesta ressenya.

Richard Waltereit enfoca l'anàlisi de formes inferencials en diverses llengües romàniques des d'una perspectiva onomasiològica; això és: donada una funció inferencial, que l'autor considera com a unitat funcional pròpia del llenguatge (p. 177), cal preguntar-se de quins mitjans i formes disposen les llengües romàniques per a expressar-la. L'autor recalca que es tracta del mètode més universalista en la recerca de correspondències funcionals a les partícules modals alemanyes (p. 18), les quals en alemany són els mots inferencials per excel·lència. Amb raó remarca Waltereit les limitacions dels estudis traductològicocomparatius (p. ix) amb perspectiva semasiològica (de la forma a la funció), perquè és evident que la llengua d'arribada pot tenir partícules o formes inferencials, les quals, emperò, poden no correspondre amb les de la llengua d'origen. El seu objectiu és, doncs, mostrar per quins mitjans hom activa processos inferencials en la família de les llengües romàniques (p. ix) i basa la seva anàlisi en corpus publicats de la llengua parlada autèntica (pàg. ix), que figuren allistats al final del treball.

En els primers capítols, Waltereit exposa teories relacionades amb el tema del llibre. Impressiona la minuciositat analítica amb què l'autor exposa plantejaments referents a diversos àmbits temàtics (teories sobre els actes de parla, sobre implicatures, sobre inferències, sobre el contingut semàntic de les partícules modals, etc.) i de diversos autors (Levinson, Koch/Oesterreicher, König/Requardt, Martín Zorraquino, Portolés, etc.). Impossible resumir la quantitat d'informació que reuneix Richard Waltereit en aquesta part teòrica i, en general, en el seu llibre. Aconsello al lector interessat de llegir aquesta obra amb deteniment, perquè representa veritablement una font amb material molt copios i molt ben ordenat.

A continuació, Waltereit dedica un capítol a l'anàlisi de la partícula modal alemanya *ja* –que, en alguns casos, podria correspondre a la partícula catalana *si* (informació meva)–, tot aplicant les teories exposades anteriorment. Analitza les diferents funcions de *ja*, que pot ser partícula de resposta afirmativa o de confirmació, però també pot ser un senyal de contacte, una partícula modal, etc. (pàg. 39–42). Com a partícula modal, Waltereit opina que *ja* té tres variants, les quals difícilment poden englobar-se en una definició minimalista quant al significat (pàg. 42–45). En general, defensa que una anàlisi radicalment minimalista del significat de les diferents funcions i variants contextuais de les partícules pot resultar reduccionista (pàg. 52); a més, un altre problema que comporta un enfocament minimalista a ultrança rau en què, al seu entendre, moltes vegades el significat bàsic establert és tan abstracte que no és pràcticament cap significat (pàg. 10). La seva posició és moderadament minimalista, explicita l'autor, de manera que procura evitar una innecessària proliferació de significats, alhora que inclou aspectes pragmàtics que justifiquen l'existència de diferents variants contextuais en les seves consideracions (pàg. 11–12). En aquesta part del llibre dedicada a la partícula modal alemanya *ja*, m'ha semblat força suggestiva la teoria segons la qual les partícules modals «evoquen» el significat o la funció de llurs heterosemes que no són partícules

modals (pàg. 53). En relació amb el català, això vol dir que quan diem «Si estàs ben xop!» expressant sorpresa, aquest *si* implica, entre altres coses, que el contingut proposicional «estàs ben xop» és evident i conegut, també per part del receptor, i evoca, per tant, una situació en què a la pregunta «Estàs ben xop?» hom hauria respòs amb «Sí». També en el pla diacrònic, ambdós tipus d'acte de parla estarien relacionats (pàg. 54).

També m'han semblat força interessants les seves explicacions sobre la polifonia dels missatges inferencials. L'anàlisi de Richard WALTEREIT mostra que l'emissor introdueix sovint per endavant la reacció del receptor en el seu propi enunciat (pàg. 62), de manera que és com si parlés amb diverses veus, no només amb la seva pròpia. Es tracta d'un fenomen polifònic que implica un elevat grau d'empatia amb l'interlocutor (pàg. 62-68).

En el tercer capítol, WALTEREIT analitza la partícula francesa *quand-même*. Com a partícula inferencial, amb l'ús de *quand-même* hom rebutja d'entrada possibles reaccions en contra per part de l'interlocutor (pàg. 81). En capítols posteriors, l'autor presenta formes inferencials del portuguès (per exemple, els diminutius) i de l'italià (l'ús d'elements catafòrics i la dislocació a la dreta del complement directe tenen la funció de negar una pressuposició), la funció de l'entonació en els processos inferencials, etc.

Richard WALTEREIT tracta, a més, en el seu llibre, aspectes etimològics i diacrònics. Quant a la relació entre una partícula modal i el seu heterosema no modal, considera que els parlants, en un moment històric determinat, «descobreixen» un potencial en relació amb una forma i amb determinats actes de parla (pàg. 95-96).